# O‘QUVCHI YOSHLARNI ZAMONAVIY KASBLARGA YO‘NALTIRISH — IQTISODIY BARQARORLIK OMILI SIFATIDA

**Murodova Nafisa Erkinovna**
Romitan tuman 1-son politexnikumining
Umumkasbiy fan o‘qituvchisi
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20204895

**Annotatsiya**

Mazkur maqolada o‘quvchi yoshlarni zamonaviy kasblarga yo‘naltirishning jamiyat taraqqiyoti va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashdagi ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Bugungi globallashuv sharoitida mehnat bozori talablari tez sur’atlarda o‘zgarib borayotgani sababli yoshlarni innovatsion va raqamli iqtisodiyotga mos kasblarga tayyorlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ta’lim tizimida kasbga yo‘naltirish jarayonini samarali tashkil etish orqali yoshlarning mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish, ishsizlik darajasini kamaytirish hamda mamlakatning iqtisodiy rivojlanishini ta’minlash mumkinligi asoslab beriladi.

**Kalit so‘zlar**

kasbga yo‘naltirish, zamonaviy kasblar, iqtisodiy barqarorlik, yoshlar siyosati, ta’lim tizimi, mehnat bozori, innovatsiya, raqamli iqtisodiyot, kompetensiya, kasbiy ta’lim.

**Аннотатция**

В данной статье анализируется научно-теоретическое значение направления молодежи к современным профессиям для обеспечения социального развития и экономической стабильности. В условиях современной глобализации, в связи с быстро меняющимися требованиями рынка труда, подготовка молодежи к профессиям, востребованным в инновационной и цифровой экономике, является одной из актуальных задач. Утверждается, что эффективная организация процесса направления молодежи к профессиям в системе образования позволяет повысить конкурентоспособность молодежи на рынке труда, снизить уровень безработицы и обеспечить экономическое развитие страны.

**Ключевые слова**

Профориентация, современные профессии, экономическая стабильность, молодежная политика, система образования, рынок труда, инновации, цифровая экономика, компетентность, профессиональное образование.

**Abstract**

This article analyzes the scientific and theoretical significance of directing young people to modern professions in ensuring social development and economic stability. In today's globalization environment, due to the rapidly changing labor market requirements, preparing young people for professions suitable for the innovative and digital economy is one of the urgent issues. It is argued that by effectively organizing the process of directing young people to professions in the education system, it is possible to increase the competitiveness of young people in the labor market, reduce unemployment, and ensure the economic development of the country.

**Keywords**

Career guidance, modern professions, economic stability, youth policy, education system, labor market, innovation, digital economy, competence, vocational education.

**Kirish**

Hozirgi davrda dunyo iqtisodiyotida yuz berayotgan jadal o‘zgarishlar ta’lim tizimiga ham yangi talablarni qo‘ymoqda. Xususan, raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt, avtomatlashtirish va innovatsion ishlab chiqarish jarayonlarining rivojlanishi mehnat bozorida yangi kasblarning paydo bo‘lishiga sabab bo‘lmoqda. Shu bois yosh avlodni an’anaviy kasblar bilan bir qatorda zamonaviy va istiqbolli kasblarga yo‘naltirish dolzarb vazifaga aylanmoqda.

O‘zbekiston Respublikasida ham yoshlarni qo‘llab-quvvatlash, ularning kasbiy salohiyatini oshirish va bandligini ta’minlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, umumiy o‘rta ta’lim maktablarida o‘quvchilarni kasbga yo‘naltirish tizimini takomillashtirish orqali iqtisodiy barqarorlikka erishish imkoniyatlari kengaymoqda.

**O‘quvchi yoshlarni kasbga yo‘naltirishning nazariy asoslari**

Kasbga yo‘naltirish — bu shaxsning qiziqishi, qobiliyati, mehnat bozori ehtiyojlari va jamiyat rivojlanish istiqbollarini inobatga olgan holda muayyan kasbni tanlashga yo‘naltirish jarayonidir. Pedagogik nuqtai nazardan bu jarayon shaxsning kasbiy o‘zini anglashiga xizmat qiladi.

Ilmiy manbalarda ta’kidlanishicha, o‘quvchilarni kasbga yo‘naltirishning asosiy maqsadi ularni mustaqil hayotga tayyorlash, kasbiy o‘zligini shakllantirish va mehnat faoliyatiga moslashtirishdan iborat. Ushbu jarayon quyidagi omillar bilan belgilanadi:

- shaxsning individual qobiliyatlari;
- qiziqish va motivatsiyasi;
- ijtimoiy-iqtisodiy muhit;
- zamonaviy texnologik taraqqiyot;
- hududiy mehnat bozori talablari.

Bugungi kunda kasbga yo‘naltirish nafaqat ta’lim muassasalari, balki oilaviy muhit, jamiyat va davlat siyosati bilan ham uzviy bog‘liq hisoblanadi.

**Zamonaviy kasblarning shakllanishi va ularning ahamiyati**

Raqamli transformatsiya jarayonlari ko‘plab yangi kasblarning shakllanishiga olib keldi. Jumladan, quyidagi kasblar bugungi kunda eng talabgir yo‘nalishlar sifatida e’tirof etilmoqda:

- dasturchi;
- sun’iy intellekt muhandisi;
- kiberxavfsizlik mutaxassisi;
- grafik dizayner;
- data analyst;
- robototexnika mutaxassisi;
- internet marketing mutaxassisi;
- mobil ilovalar ishlab chiquvchisi.

Computer Science va Information Technology sohalarining jadal rivojlanishi yoshlarni yangi kasblarga tayyorlashni talab qilmoqda.

Mazkur kasblarning aksariyati yuqori daromadli, xalqaro mehnat bozorida talabgir va iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantiruvchi omillar hisoblanadi. Shu sababli maktab yoshidan boshlab o‘quvchilarga zamonaviy kasblar haqida tushuncha berish, amaliy ko‘nikmalar shakllantirish muhimdir.

**Zamonaviy kasblarga yo‘naltirishning iqtisodiy barqarorlikka ta’siri**

Iqtisodiy barqarorlik mamlakatda ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish va mehnat resurslaridan samarali foydalanishga bog‘liq. Yoshlarning zamonaviy kasblarni egallashi quyidagi ijobiy natijalarga olib keladi:

**1. Ishsizlik darajasining kamayishi**

Kasbga yo‘naltirish orqali o‘quvchilar mehnat bozori talabiga mos bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘ladi. Bu esa bitiruvchilarning ish topish imkoniyatini oshiradi.

**2. Malakali kadrlar tayyorlash**

Raqamli iqtisodiyot sharoitida malakali mutaxassislar davlatning raqobatbardoshligini belgilaydi. Zamonaviy kasblarga yo‘naltirilgan ta’lim tizimi kadrlar sifatini yaxshilaydi.

**3. Innovatsion iqtisodiyotning rivojlanishi**

Innovatsion g‘oyalarni amalga oshira oladigan yosh mutaxassislar iqtisodiy o‘sishning drayveriga aylanadi. Ayniqsa, startap loyihalar, IT xizmatlar va masofaviy mehnat bozori yangi imkoniyatlar yaratadi.

**4. Ijtimoiy farovonlikni oshirish**

Bandlik darajasi oshgan sari aholining turmush darajasi yaxshilanadi, kambag‘allik kamayadi va iqtisodiy barqarorlik mustahkamlanadi.

**Ta’lim tizimida kasbga yo‘naltirishning zamonaviy mexanizmlari**

O‘quvchilarni zamonaviy kasblarga yo‘naltirish uchun ta’lim tizimida quyidagi mexanizmlar samarali hisoblanadi:

**Kasbiy diagnostika**

O‘quvchilarning qiziqishi, qobiliyati va psixologik xususiyatlarini aniqlash orqali ularga mos kasblarni tavsiya etish.

**Amaliy mashg‘ulotlar**

Laboratoriya, to‘garaklar, robototexnika markazlari va IT kurslari orqali amaliy bilimlarni shakllantirish.

**Raqamli platformalardan foydalanish**

Coursera, Udemy va Khan Academy kabi platformalar o‘quvchilarning zamonaviy kasblarni o‘rganishiga xizmat qiladi.

**Maktab va oliy ta’lim integratsiyasi**

Maktab, kollej, texnikum va oliy ta’lim muassasalari o‘rtasidagi uzviy hamkorlik yoshlarning kasbiy tayyorgarligini oshiradi.

**O‘zbekiston tajribasi va istiqbollari**

Uzbekistan da yoshlarni kasbga yo‘naltirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, Prezident tashabbusi bilan IT maktablari, texnoparklar, yoshlar markazlari va kasb-hunar markazlari faoliyati yo‘lga qo‘yilgan.

IT Park Uzbekistan kabi tashabbuslar yoshlarni raqamli iqtisodiyotga tayyorlashga xizmat qilmoqda. Bundan tashqari, maktablarda informatika, dasturlash va chet tillarini chuqurlashtirib o‘qitish orqali zamonaviy kasblarga tayyorlash samaradorligi ortmoqda.

Kelajakda kasbga yo‘naltirish tizimini sun’iy intellekt asosida tashkil etish, individual ta’lim trajektoriyalarini yaratish va xalqaro mehnat bozori bilan integratsiyani kuchaytirish maqsadga muvofiqdir.

**Xulosa**

O‘quvchi yoshlarni zamonaviy kasblarga yo‘naltirish mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi. Mehnat bozorining o‘zgaruvchan talablari sharoitida yoshlarni istiqbolli kasblarga tayyorlash orqali bandlikni oshirish, malakali kadrlar yetishtirish va innovatsion iqtisodiyot rivojiga erishish mumkin.

Shu bois ta’lim tizimida kasbga yo‘naltirish ishlarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish, o‘quvchilarning qiziqishi va qobiliyatlarini erta aniqlash hamda ularni raqamli kasblarga jalb etish davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qoladi.

**Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Pedagogy. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: O‘qituvchi, 2022.
2. UNESCO. Ta’lim va kasbiy rivojlanish bo‘yicha hisobotlar.
3. World Economic Forum – Future of Jobs Report
4. UNICEF Uzbekistan
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy portali
6. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi